

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012

โดย กวภพ. สนพ.ยบ.ทหาร

เชื้อก่อโรค

เชื้อไวรัสโคโรนา (CoVs) เป็นไวรัสชนิดอาร์เอ็นเอสายเดี่ยว (single stranded RNA virus) ใน Family Coronaviridae มีรายงานการพบเชื้อมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1965 โดยสามารถติดเชื้อได้ในคนและสัตว์ เช่น หนู ไก่ วัว ควาย สุนัข แมว กระต่ายและสุกร ประกอบด้วยชนิดย่อยหลายชนิด และทำให้มีอาการแสดงในระบบต่างๆ เช่น ระบบทางเดินหายใจ (รวมถึงโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือซาร์ส; SARSCoV) ระบบทางเดินอาหารระบบประสาทหรือระบบอื่น ๆ

ระบาดวิทยาของเชื้อ

เชื้อไวรัสโคโรนา (CoVs) พบได้ทั่วโลกโดยในเขตอบอุ่น (temperate climates) มักพบเชื้อโคโรนาไวรัส ในช่วงฤดูหนาว และฤดูใบไม้ผลิ การติดเชื้อโคโรนาไวรัส อาจทำให้เกิดอาการในระบบทางเดินหายใจ ส่วนบนได้ถึงร้อยละ 35 และสัดส่วนของโรคไขหวัดที่เกิดจากเชื้อโคโรนาไวรัส อาจสูงถึงร้อยละ 15 การติดเชื้อพบได้ในทุกกลุ่มอายุแต่พบมากในเด็กอาจพบมีการติดเชื้อซ้ำได้ เนื่องจากระดับภูมิคุ้มกันจะลดลงอย่างรวดเร็วภายหลังการติดเชื้อ

สำหรับการติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือซาร์ส (SARSCoV) พบการระบาดปี พ.ศ.2546 โดยพบเริ่มจากประเทศจีน แล้วแพร่กระจายไปทั่วโลก พบรายงานผู้ป่วยโรคซาร์สทั้งสิ้น มากกว่า 8,000 ราย และเสียชีวิตมากกว่า 750 ราย

ลักษณะโรค

การติดเชื้อไวรัสโคโรนาในระบบทางเดินหายใจ (Respiratory Coronaviruses) อาจทำให้เกิดอาการไข้ อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ มีน้ำมูก เจ็บคอ ไอ โดยในทารกที่มีอาการรุนแรงอาจมีลักษณะของปอดอักเสบ (Pneumonia) หรือหลอดลมฝอยอักเสบ (Bronchiolitis) ในเด็กโตอาจมีอาการของหอบหืด (Asthma) ส่วนในผู้ใหญ่อาจพบลักษณะปอดอักเสบ (Pneumonia) หลอดลมอักเสบเรื้อรัง (Chronic bronchitis) หรือการกลับเป็นซ้ำของโรคหอบหืดได้และอาจทำให้เกิดอาการรุนแรงได้มากในผู้สูงอายุหรือผู้ที่ภูมิคุ้มกันบกพร่องโดยพบการติดเชื้อแบบไม่แสดงอาการได้ในทุกอายุ และหากแสดงอาการ มักพบร่วมกับการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจอื่นๆ เช่น Rhinovirus, Adenovirus หรือเชื้ออื่นๆ

การติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง หรือซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome; SAR CoV) จะพบมีอาการไข้ ปวดศีรษะ อ่อนเพลียหรืออาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ แล้วมีอาการไอและหอบเหนื่อยอย่างรวดเร็ว ซึ่งอัตราการตายจะสูงขึ้น ในผู้ป่วยสูงอายุหรือมีโรคประจำตัว

การติดเชื้อโคโรนาไวรัสในระบบทางเดินอาหาร (Gastrointestinal Coronaviruses) มักพบบ่อยในเด็กแรกเกิดและทารกอายุน้อยกว่า 1 ปีหรืออาจพบในผู้ใหญ่ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่องโดยพบเชื้อได้ แม้ผู้ป่วยไม่แสดงอาการ และไม่มีฤดูกาลการเกิดโรคที่แน่นอน

ระยะฟักตัวของโรค

โดยเฉลี่ยประมาณ 2 วัน (อาจมีระยะฟักตัวนานถึง 3 - 4 วัน) สำหรับโรคซาร์สอาจใช้ระยะฟักตัว 4 - 7 วัน (อาจนานถึง 10 - 14 วัน)

วิธีการแพร่โรค

แพร่กระจายเชื้อจากการสัมผัส (Contact) กับสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ หรือแพร่กระจายเชื้อจากฝอยละอองน้ำมูกน้ำลาย (Droplet) จากผู้ป่วยที่มีเชื้อโดยการไอหรือจาม

การป้องกัน

- ออกกำลังกายสม่ำเสมอและพักผ่อนให้เพียงพอ
- รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และครบ 5 หมู่
- ไม่คลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย
- แนะนำให้ผู้ป่วยใส่หน้ากากอนามัยปิดปากปิดจมูกเวลาไอหรือจาม
- ควรล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือสบู่อที่มีส่วนผสมของน้ำยาฆ่าเชื้อโดยเฉพาะเมื่อสัมผัสกับสารคัดหลั่งจากผู้ป่วยก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่าย
- ควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่แออัด หรือที่ชุมชนสาธารณะที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรค

ถ้าจะต้องเดินทางไปร่วมพิธีฮัจจ์จะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร?

- ก่อนเดินทาง
 - เนื่องจากทางองค์การอนามัยโลกยังไม่แนะนำให้มีการจำกัดการเดินทางไปยังประเทศใด ดังนั้นผู้ที่เดินทางไปต่างประเทศให้เตรียมร่างกายให้พร้อมหากมีโรคประจำตัว ควรระมัดระวังเป็นพิเศษ และเน้นการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลเช่นการล้างมือเป็นต้น
 - ขอรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคตามที่ประเทศซาอุดีอาระเบียกำหนดอันได้แก่วัคซีนโรคไข้กาฬหลังแอ่นและวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่
- ระหว่างอยู่ในต่างประเทศ
 - หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วยระบบทางเดินหายใจหรือผู้ที่มีอาการไอหรือจาม
 - หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่แออัดโดยไม่จำเป็นเพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรคหากจำเป็นต้องเข้าไปในพื้นที่แออัดผู้มีโรคประจำตัวที่เสี่ยงต่อการป่วยอาจพิจารณาการใส่หน้ากากอนามัย และเปลี่ยนบ่อยๆ
 - ควรล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำ และสบู่
 - หากมีอาการคล้ายไข้หวัดเช่นมีไข้ไอจามมีน้ำมูกให้ใส่หน้ากากอนามัยและหลีกเลี่ยงการคลุกคลีกับผู้อื่นหากอาการไม่ดีขึ้น หรือมีอาการหอบเหนื่อยหายใจลำบากควรไปพบแพทย์

● **หลังเดินทางกลับมาในประเทศไทย**

- สังเกตอาการผิดปกติต่ออีก 10 วันหลังจากกลับมาจากต่างประเทศหากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ควรพักผ่อนอยู่กับบ้านและปฏิบัติตามมาตรการลดการแพร่เชื้อสู่คนรอบข้างโดยการใส่หน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อยๆ หากอาการไม่ดีขึ้นภายใน 2 วันหรือมีอาการไข้สูง หอบเหนื่อย หายใจลำบาก ควรไปพบแพทย์ พร้อมทั้งแจ้งประวัติการเดินทาง

มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ของกระทรวงสาธารณสุข

- ประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางที่จะไป - มาจากต่างประเทศที่พบผู้ป่วย
- ดำเนินการเฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยาและทางห้องปฏิบัติการ พร้อมทั้งเตรียมการสอบสวนโรค และเก็บตัวอย่างส่งทางห้องปฏิบัติการ หากพบผู้ป่วยสงสัย
- แจ้งเตือนบุคลากรทางการแพทย์ และสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการรักษาพยาบาลและการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยให้เข้มงวดเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับเคยปฏิบัติมาแล้วเมื่อพบการเกิดโรคซาร์ส
- ขอความร่วมมือจากสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด กรุงเทพมหานคร รวมทั้งกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงแรงงานในการเตรียมความพร้อมสำหรับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012
- มีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันได้ที่เว็บไซต์ สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ ชื่อ <http://beid.ddc.moph.go.th>
- การประสานความร่วมมือกับองค์การอนามัยโลก และศูนย์ป้องกันควบคุมโรคแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในการร่วมกันประเมินสถานการณ์ และวางมาตรการป้องกันควบคุมโรค รวมทั้งเตรียมความพร้อมรับมือการระบาดของโรค
- มีการเตรียมความพร้อมและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสนามบินสุวรรณภูมิที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ในการเฝ้าระวังและรับมือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012
- คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012 ของกระทรวงสาธารณสุข ลงวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2555
- ดำเนินการแจกบัตรคำเตือนสุขภาพ (Health Beware Card) ให้แก่ผู้เดินทางจากต่างประเทศทุกคน ณ สนามบินสุวรรณภูมิ
- จัดประชุมคณะทำงานด้านการวินิจฉัย รักษาพยาบาล และป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยมีตัวแทนจากกรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมถึงอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางการวินิจฉัย รักษาพยาบาล การส่งต่อผู้ป่วย และการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล ซึ่งจะได้ดำเนินการเผยแพร่แนวทางนี้ต่อไป

คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางที่จะไป - มาจากต่างประเทศ

- เนื่องจากทางองค์การอนามัยโลก ยังไม่แนะนำให้มีการจำกัดการเดินทางไปยังประเทศใด ดังนั้น ผู้ที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ให้เน้นการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล และหมั่นล้างมือบ่อยๆ นอกจากนี้ ควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่แออัด หรือที่ชุมชนสาธารณะที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมากๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรค หากจำเป็นต้องเข้าไปในพื้นที่ อาจพิจารณาการใส่หน้ากากอนามัย และเปลี่ยนบ่อยๆ

- ผู้ที่กลับมาจากต่างประเทศ ควรสังเกตอาการผิดปกติ หากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ควรพักผ่อนอยู่กับบ้าน และปฏิบัติตามมาตรการลดการแพร่เชื้อสู่คนรอบข้าง โดยการใส่หน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อยๆ หากอาการไม่ดีขึ้นภายใน 2 วัน หรือมีอาการไข้สูง หอบเหนื่อย หายใจลำบาก ควรไปพบแพทย์ พร้อมทั้งแจ้งประวัติการเดินทาง

คำแนะนำประชาชน

- หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีอาการไอ หรือจาม
- ควรล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่
- ควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่แออัด หรือที่ชุมชนสาธารณะที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมาก หากจำเป็นต้องเข้าไปในพื้นที่แออัด อาจพิจารณาการใส่หน้ากากอนามัย เพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรค
- แนะนำให้ผู้ป่วยใส่หน้ากากอนามัย ปิดปาก ปิดจมูกเวลา ไอ หรือจาม
- ปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยที่ดี ได้แก่ กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ

เอกสารอ้างอิง

1. http://beid.ddc.moph.go.th/th_2011/news.php?g=1&items=668
2. <http://www.hpa.org.uk/NewsCentre/NationalPressReleases/2012PressReleases/120923/acuterespiratoryillnessidentified/>
3. สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข